הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר אהבה

מעשה רקח על הלכות ציצית

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות ציצית

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-ציצית/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
הלכה ג 4
הלכה ד 4
הלכה ה 4
הלכה ו 5
הלכה ז 6
הלכה ח 7
הלכה ט 7
הלכה י 7
הלכה יא 8
הלכה יב 10
הלכה יג 10
הלכה יד 11
הלכה טו 11
הלכה טז 12
הלכה יז 12
הלכה יח 12
פרק ב 14
הלכה א 14
הלכה ב 15
הלכה ג 16
הלכה ד 16
הלכה ה 16
הלכה ו 16
הלכה ז 16
הלכה ח 17
הלכה ט 18
פרק ג 18
הלכה א 18
הלכה ב 18
הלכה ג 19
הלכה ד 19
הלכה ה 20
הלכה ו 20
הלכה ז 21
הלכה ח 21
הלכה ט 24
הלכה י 25
הלכה יא 25
הלכה יב 26

פרק א

הלכה א

ענף וכו'. ברייתא במנחות דף מ"ב כדברי רבינו.

ואין לחוטי וכו'. הקשה מרן ז"ל דבפ"ק דיבמות ובפרק התכלת מוכח דמן התורה יש מנין לחוטי הענף וצ"ע ע"כ ואפשר לומר דרבינו מפרש מאי דאמרו בפרק התכלת (מנחות דף מ"א) וכבר עלו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לעליית יוחנן בן בתירא ואמרו ציצית אין לה שיעור וכו' ומסיק דר"ל אין לה שיעור למעלה וכתב הרב ב"י וא"ח סימן י"א דהרב בעל העיטור ז"ל מפרש אין לה שיעור למעלה דר"ל שאם רצה להוסיף בחוטין מוסיף בין במנין בין באורך ע"כ וא"כ אפשר דכוונת רבינו כהרב בעל העיטור לומר דאין לחוטין מנין מן התורה כלומר דדוקא הני ותו לא דליתא אלא אין להם שיעור למעלה מן התורה ולמטה כבר ביארו בהל' ו' דבעינן ארבע חוטין וכופלן וכאן כתב לענין ההוספה ודו"ק.

הלכה ב

ואין למנין הכריכות וכו'. ולקמיה הל' ז' והל' ח' ביאר כיצד יעשה והשני קשרים הראשונים לבד הם מן התורה מדשרא רחמנא כלאים בציצית וכדאיתא בגמרא.

הלכה ג

שתי צוויים וכו'. ואעפ"כ אינם כי אם מצוה אחת כדמפרש ואזיל ועיין לרבינו בפירושו להמשנה בריש פרק התכלת.

ושיכרוך על הענף וכו'. ולקמיה הל' ז' ביאר שגם על הלבן יכרוך עיי"ש.

הלכה ד

והתכלת וכו'. משנה וגמרא פרק התכלת ומרן ז"ל יישב דעת רבינו עיין עליו ועיין מ"ש בסוף הפרק.

הלכה ה

אף על פי וכו'. מבואר בספרי יכול שהם שתי מצות מצות תכלת ומצות הלבן ת"ל והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ולא שתי מצות ע"כ הגהות מיימוני ז"ל.

וארבע ציציות וכו'. משנה שם ודע דבגמרא לא אתמר מנא לן הא מלתא ורבינו פירש שם במשנה ראשונה וז"ל וכולן סמכו אותן לרמזים שיש בפסוקים שהם ראיה עד שיהיו מעכבות אבל הענין קבלה בידינו תוס' יו"ט ז"ל. וראיתי בזה להטור או"ח סי' י"א שכתב ד' ציציות מעכבות זו את זו שכל זמן שאין בה כל הארבע אינה מצוייצת כהלכתה והיוצא בה לרשות הרבים בשבת חייב חטאת וכו'. וכתב עליו הרב ב"ח ז"ל הוה מצי למימר

נפקותא אחרת דאם אין בה כל הארבע אסור לו לברך עליה ואם מברך הוי ברכה לבטלה וכו' אלא דלפי דברכה אינה מעכבת ובשבת נמי דאינו יכול להטיל בה ציצית אינו עובר בעשה כדכתב במרדכי לפיכך אשמועינן הך נפקותא וכו' ע"כ.

ואחרי המחילה לענ"ד אין צורך לכל זה דמכיון שהטור כתב דמעכבות זו את זו וכו' ממילא משמע דאין לו לברך עליה דאיך יברך להתעטף בציצית ואין כאן ציצית ואפילו בספק גרידא הרי קי"ל ספק ברכות להקל אלא דאיצטריך הטור ז"ל לאשמועינן דין שבת משום דהוה ס"ד דכיון שהוא דרך מלבוש וגם מלבוש גמור הוא והציציות יהיו כטפלים לבגד קמ"ל דחייב וכמ"ש בגמרא בשבת דאדרבה הציציות חשובים הם אצלו דדעתו להשלימם ותירוץ הרב ב"ח ג"כ הוא קצת דחוק ונראה פשוט כמ"ש מלבד דהטור ז"ל סירכא דלישנא דגמרא נקט דההך מתניתין גופא מייתי רב הונא הא דהיוצא בשבת וכו'. והרב כנסת הגדולה שם הביא דהרי"ף ז"ל בתשובה אסר לצאת בטלית המצוייצת בליל שבת כיון דלילה לאו זמן ציצית היא הר"ד כתב יד ז"ל והרדב"ז סימן רמ"ד כתב ואני מן המתירים משום דמלבוש הוא לכל ישראל וכו' ע"כ וכן נראה שהיא הסכמת הפוסקים ז"ל.

והלובש טלית וכו'. אף שדבר זה כבר הוא מבואר ממ"ש לעיל נראה דאיצטריך לאשמועינן דאע"פ שיש לו תכלת ולבן אלא דבטלית זה אין בו כי אם כולו לבן או כולו תכלת או שניהם כאחד כלומר שיש בטלית זה שתי ציציות לבן ושתים תכלת אי נמי שני חוטי לבן ושני חוטי תכלת (לפי שיטתו ז"ל) מכל מקום יצא וקיים מצות עשה אחת דכיון דאין הלבן מעכב התכלת ולא התכלת את הלבן א"כ באיזה אופן שיעשה יצא ידי חובתו ממצוה זו ודקדק לכתוב מ"ע אחת ע"פ מ"ש לעיל בהל' ג' דשתי ציווים הם חוטי לבן ושיכרוך עליהם החוט של תכלת וכאן שלא עשה כן קיים המ"ע האחת כלומר אף שאין כאן השתי ציווים ועמ"ש שם.

הלכה ו

כיצד עושים וכו'. שם דף מ"ב אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן וצריך שירחיק מלא קשר גודל ופי' רש"י שירחיק וכו' צריך שיגביהנה מן השפה מלא קשר גודל שיעור הצפורן כשר עד פרק ראשון ע"כ והרב ב"י או"ח סי' י"א הביא משם רבינו הגדול מוהר"י אבוהב ז"ל שהטעם שצריך שיהיה בתוך ג' ושירחיק כדי מלא קשר גודל הוא מפני שאין נקרא בגד פחות מג' אצבעות ולפיכך צריך שיהיה כמלא קשר גודל לפי שלא נקרא כנף אלא בשיעור זה ואם יש בכאן למטה משיעור זה אינו עוד כנף עכ"ל והגם דהרב ב"י ז"ל חלק עליו דלא הבין דבריו נראה לענ"ד כוונתו מבוארת כפשוטו וכבר עמד על זה הרב מגן

דוד ז"ל שם עיין עליו ועוד כתב הרב ב"י משם מוהר"י בן חביב כי יש באורך קשר גודל יותר מב' אצבעות ואינו עולה לג' אצבעות ואנו צריכים שלא יהא בקרן ממש כדי שיהא על הכנף ולא תחת הכנף וגם צריך שלא יכנס בבגד ג' אצבעות שלמים כי הוא שיעור חשוב להקרא בגד וכו' וא"כ היה על הבגד לא על הכנף וכו' והסמ"ג ז"ל כתב המטיל ציצית בבגד לא יניחנו למעלה מג' אצבעות מפני שאינו נקרא כנף ולא יניחנו למטה ממלא קשר גודל משום שנאמר על הכנף ואם היה בקרן ממש א"כ היה תחת הכנף וגם לא יניחנו ממש בשפת הבגד שגודלים כדי שיהא חזק דנקרא בלע"ז לישיד"א שהרי על כנפי בגדיהם כתיב וזה אינו נחשב מן הבגד ע"כ וכל זה הוא קרוב לדברי מהרי"א ז"ל ודו"ק.

ומכניס שם וכו'. במנחות דף מ"א איפליגו בית שמאי ובית הלל ומסיק רב פפא הלכתא ארבע בתוך שלש ומשולשת ארבע ופי' רש"י ארבע חוטין נותן בחור הטלית וכופלו לח' משולשת תלויה הענף מן הגדיל ד' אצבעות וכו' ע"כ ומבואר עוד שם במסקנא דציצית אין לו שיעור למעלה דכמה דבעי עביד ליה ארוך ומהרמ"ע מפאנו ז"ל בהגה כתב יד פירש משולשת משולשלת ופשוט הוא.

ויהיה אחד משמונה חוטין וכו'. טעמו של רבינו מבואר ע"פ מ"ש לעיל הל' ג' דחוט תכלת אינו אלא לכרוך על הענף דכתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת ופתיל חד משמע וכ"כ מרן ז"ל והתוספות ז"ל ס"ל דכיון דתרי מיני בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שוים והראב"ד ז"ל השיג על רבינו בזה עיי"ש ודברי רבינו מבוארים בטעמם.

הלכה ז

ולוקח חוט וכו'. כל זה הוציא רבינו מהסוגיא דמנחות דף ט"ל וכן משמעות דברי רש"י ז"ל והראב"ד ז"ל השיג על רבינו דלמה יותר בתכלת מבלבן שהוא מן כנף וממנו מתחיל ובו מסיים ובכריכותיו הוא ממעט ע"כ. ולענ"ד אין כאן השגה כלל שהרי בהל' ג' ביאר רבינו דמדכתיב ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת משמע שעיקר חיוב הכריכות יהיו בחוט של תכלת וכאן ביאר דמדכתיב הכנף מין כנף בעינן נמי שהכריכה ראשונה תהיה ממין הכנף דהיינו מן הלבן ובזה יתקיימו השני כתובים ולכך בעי רבינו שיהיו רוב הכריכות מחוט התכלת ולא ידעתי למה השיגו הראב"ד ז"ל בזה שהוא ברור לדעת רבינו ועיין למרן ז"ל והרב מגדל עוז וב"י סי' י"א שהביאו שאלת חכמי לוניל לרבינו ותשובת רבינו ע"פ האמור ותמיהא לי מלתא כנ"ל ודו"ק.

הלכה ח

לא פחות משבעה וכו'. שם דף ט"ל ופי' רש"י ז' אוירים שבין ז' רקיעים דעל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע מדמה סידורה לסידור הרקיעים כדי לזכרנו לטובה ובשל"ה כתב ז' ח' י"א י"ג ואז הוא מכוון במנין ה' אוירים מג"א ז"ל והעטרת זקנים הביא סימן כי ט"ל אורות טליך אורות בגמטריא ציצית וח' חוטין וה' קשרים כלומר ט"ל כרכים לציצית ע"כ ועיין עוד להרב ב"י שם.

ונוי התכלת וכו'. שם דף ט"ל ונויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף.

החוטים המשולשים. בהגהות מהרמ"ע מפאנו כתב יד ז"ל פירש המשולשלים וכבר נתבאר לעיל הל' ו'.

וצריך לפרדו וכו'. שם דף מ"ב וצריך לפרודה כי צוציתא דארמאי ופי' רש"י כבלורית של ארמאי דבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה.

הלכה ט

ואם רצה לכרוך וכו'. מלתא דסברא היא זו דאפילו בזמן דאיכא תכלת אין זה אלא למצוה א"כ השתא דליכא תכלת אין לנו קפידא זו וכ"כ מרן ז"ל וכן שמעתי שהוא מנהג איזה אשכנזים וכן במ"ש ויש מי שאינו מדקדק בדבר וכו' ועיין עוד שם שהאריך בזה ובמ"ש והא ברייתא קשיא לרבה בר בר חנה וכו' ע"כ והתוספות ז"ל כתבו דקשיא גם כן לרב עיי"ש שיש ליישב.

אלא חוליא אחת. פירוש כשעשה קשר אחר החוליא כדינו דחוליא בלא קשר אינו מתקיים ואין כאן גדיל נמוקי יוסף מרן ז"ל ועיין מ"ש לעיל הל' ב'.

הלכה י

אחד חוטי לבן ואחד חוטי תכלת וכו'. באמת דהספרי קשה על רבינו וגם הגמרא דידן בעירובין דף פ"ז נראה כסברת הראב"ד ז"ל ומרן ז"ל כתב ליישב קצת דברי רבינו עיין עליו. ומ"ש וצריך ליישב דמשום דרבי שמעון מפיק לאוקומינהו אשנים ראיתי להרב ב"י ז"ל שהביאו בנוסח אחר וז"ל סי' י"א וצריך ליישב דמשום דרשא מפיק לאוקומינהו אשזורים שנים ע"כ ושמא ט"ס הוא בכס"מ וכצ"ל. שוב כתב מרן ז"ל ועוד קשה לי מי הגיד לו דההיא ברייתא דספרי דילפא שזורים ממשכן ע"כ הלשון מגומגם ובהב"י שם כתב וז"ל מי הגיד לו דההיא ברייתא דספרי דילפא שזורים ממשכן לא בעיא שזורים כמו במשכן עד שהוקשה לו שא"כ יהיו שזורים ששה כמשכן ע"כ ובזה מבוארת קושייתו. ועיין להלבוש ז"ל שם שהביא דעת רבינו בשם יש אומרים וכתב שטעמם משום דס"ל דהך גזירה שוה דמשכן לאו מופנה היא ועיין להלחם חמודות סי' ע"ד והרב בעל הלכות

גדולות והסמ"ק ז"ל השמיטו דין השזירה ומ"מ הסכמת כל הפוסקים דבעו שזירה אף לעיכובא ולשמה.

הלכה יא

חוטי הציצית וכו'. מנחות דף מ"ב וסוכה דף ט' אמר רב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה כי אמריתא קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה דבעינן טויה לשמה ופי' רש"י מן הגרדין שתולין בסוף הטלית מותר האריגה וגדל שם הציצית מיניה וביה מן הקוצין חוטין שניתקו בשתי וקושרין אותם ותלויין לראשיהם בבגד לאחר שנארג וקרי להו קוצין על שם שבולטין כקוצין מן הנימין כגון טלית שתפרוה או שעשו בה אימרא במחט וראשי חוטי התפירה תלויין בה ומהן גדלו הציצית פסולה הואיל ותלויין ועומדין כל אלו בבגד ולא נתלו בה לשם ציצית לאו עשיה לשמה היא. מן הסיסין פקעיות כדוריות של חוט ע"כ והרא"ש ז"ל מפרשה בענין אחר עיין עליו ורבינו מפרשה כפשוטה דמן הקוצין היינו הצמר הנאחז בקוצין וכו' אמנם מ"ש רבינו ולא משיורי שתי וכו' קצת קשה דתיפוק לי משום דאין כאן טויה לשמה ומלשונו ז"ל משמע שהוא משום ביזוי מצוה וגם דומיא דצמר הנאחז בקוצין ונימין הנתלשים וכו' דהוו משום ביזוי מצוה אם לא שנאמר דקמ"ל דאפילו במציאות שטואן לשם ציצית ושוב נמלך לארגן בבגד אפ"ה פסולין וכו' וכזה מצאתי להרב מגן דוד סימן י"א על דברי הרב ב"י שכתב הטעם משום ביזוי מצוה להדיא עיי"ש ודין הסיסין לא הזכירו רבינו וצ"ל דמלתא דפשיטא היא דאין כאן טויה לשמה וכבר הקדים זה בלשונו הטהור.

מצמר הגזול. מההיא דסוכה דף ט' ועשו להם משלהם וכו'. וכתב מרן ז"ל ורבינו שכתב מצמר הגזול פסול נראה דמיירי קודם יאוש אי נמי אפילו אחר יאוש לא קני משום דהוי שינוי החוזר לברייתו ע"כ וכ"כ הרב ב"י שם. וראיתי להרב מגן דוד או"ח סימן י"א שנתעצם בזה הרבה וז"ל ותמהתי על פה הקדוש דשני התירוצים הם תמוהים דהתירוץ הראשון שמיירי קרא דועשו להם משלהם לאפוקי גזל בלפני יאוש פשיטא למה לי קרא דהכי פריך בב"ק דף ס"ו קרבנו ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש פשיטא. ועל התירוץ השני קשה מתלמוד ערוך ריש הגוזל קמא דאמרינן גזל צמר ועשאם בגדים היינו שגזל צמר ועשה מהם נמטי דאז לא ליבנם מקודם אבל אם עשה מהם בגד ע"כ ליבנם מקודם וקנאם כבר בשינוי דליבון ואביי אמר שם דמיירי שגזל צמר טווי ועשה ממנו בגד דהיינו גם בזה לא עשה הגזלן שינוי דליבון אלא היה קודם הגזלה קודם שטווה אותם הנגזל וליבון הוי שינוי שאינו חוזר כדאיתא התם וא"כ זה שגזל צמר ועשה מהם ציצית ע"כ

כבר ליבנה דבלא ליבון והשייך לו תחילה אי אפשר לעשות ממנו חוטין כדמוכח התם עיי"ש א"כ ודאי לא הוי שינוי החוזר לברייתו מחמת הליבון ובודאי אישתמיטתיה אז להרב ב"י סוגיא זו עכ"ד.

ונראה לענ"ד דדברי הרב ב"י הם נכונים בטעמם וחלילה להטיל בוקי סריקי בדבריו ז"ל וקושיות הרב ז"ל יש ליישבם דלא קשיא ולא מידי דמה שהקשה מההיא דבב"ק אחרי המחילה הראויה לא השגיח הרב בדברי התוספות שם ד"ה אילימא לפני יאוש וז"ל למה לי קרא פשיטא דאפילו קדשינהו אינו קדוש דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אין יכולים להקדיש ע"כ ור"ל ממאי דקי"ל מקרא דאיש כי יקדיש את ביתו קודש ודרשינן מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו וזה אינו יכול להקדיש לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו א"כ כוונת הש"ס במה שהקשו למה לי קרא פשיטא ר"ל כיון דזה נפקא לן מקרא אחריתי דהיינו ביתו ובפרק לולב וערבה דף ל' מוכח להדיא דאיצטריך קרא לקודם יאוש ושם בהתוס' ד"ה כי יקריב וכו' כתבו להדיא דכוונת הש"ס דהכא ר"ל מכח קרא דביתו כאמור יעו"ש שדבריהם עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר והשתא ליכא למימר דמקרא דביתו נילף נמי גם לציצית דא"כ אמאי איצטריך קרא בלולב ולקחתם לכם לאפוקי גזול וכן בסוכה חג הסוכות תעשה לך ודרשינן בסוכה דף ט' לאפוקי סוכה גזולה אלא ודאי במצוה הבאה בעבירה היא מדרבנן ומדאורייתא שפיר דמי וכ"כ התוספות שם ד"ה ההוא מבעי ליה וכו' ואף דר"ת לא ס"ל הכי מ"מ דברי הרב ב"י הם נכונים ועיין להתוספות ז"ל בכמה מקומות שעמדו בכל זה. ולקושיא שניה נמי י"ל דאין הכי נמי דסתם בגד או חוט בעי ליבון תחילה אמנם שפיר אפשר לארוג בגד בלא ליבון תדע דהתם הביאו הברייתא דפרק ראשית הגז דקתני גזזו טוואו וארגו אין מצטרף ליבנו רבי שמעון אומר אין מצטרף וכו' הרי דבחלוקא קמייתא בלא ליבון איירי בהכרח ודו"ק. אי נמי י"ל דכוונת מרן בתירוץ זה לדעת רבינו כשגזלו מלובן כבר תדע דלא הזכיר אלא טוויה לענין שינוי ומה גם דמדברי רבינו פ"ב דהלכות גזילה ואבידה נראה דליבון לחוד לא סגי לענין שינוי שאינו חוזר עיי"ש.

ולא משל עיר הנידחת וכו'. דבר זה אינו בגמרא שם וראויים הדברים למי שאמרן.

המשתחוה לבהמה וכו'. ע"ז דף מ"ז בעיא דרב פפא ולא אפשיטא ופסק לחומרא.

אבל המשתחוה וכו'. כתב מרן הקדוש ז"ל מההיא דהמשתחוה לקמה וכו' ע"כ ושם נאמר בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמה חיטים מה הן למנחות יש שינוי בנעבד או אין שינוי בנעבד וכו' ומסיק הכא מעיקרא חיטי והשתא קמחא ופי' רש"י ז"ל המשתחוה לקמת חיטין מה הן למנחות להדיוט משרא שרי דאין מחובר נאסר להדיוט וכי קמבעיא

ליה לגבוה אם תמצי לומר יש נעבד במחובר אצל גבוה הכא מאי כיון דהדר טחין להו יש שינוי בנעבד דלא מתסר לגבוה אלא בעיניה אבל היכא דאישתני שפיר דמי וכו' ע"כ ומדבריו משמע דלא קמבעיא ליה אלא מדרבנן וכן הכריחו התוספות ז"ל ומשם למד רבינו לדין הציצית בפשתן נטוע ופשוט הוא אכן ראיתי להרב מעיל שמואל בנימוקיו על רבינו שכתב דרבינו נפקא ליה ממ"ש פ"ה דסוכה וז"ל סככה בפשתי העץ שלא דק אותן ולא נפצן כשרה שעדיין עץ הוא ואם דק ונפץ אותן אין מסככין בהם מפני שנשתנית צורתו וכו' אם כן הרי הדין נלמד בבירור מכאן עכ"ד. והדברים ברורין דדעתו ז"ל משום דין הפשתן שהזכיר רבינו כאן ושם. אמנם דעת מרן ז"ל נראית יותר דהוציאו רבינו מהך בעיא דאיירי במשתחוה וכו' והוא סמוך לדין משתחוה לבהמה שם והזכירו רבינו סמוך ונראה לדין זה ודו"ק.

הלכה יב

ציצית שעשה וכו'. מנחות דף מ"ב אמר רב יהודה אמר רב מנין לציצית בגוי שהיא פסולה שנאמר דבר אל בני ישראל ועשו בני ישראל יעשו ולא גוים יעשו משמע דנשים כשרים לעשותם מדלא מפקינן אלא גוים וכ"כ התוספות וכן דעת הרא"ש וסמ"ג והמרדכי וכן פסק מרן ב"י או"ח סימן י"ד ועיין עוד שם דלא כר"ת ז"ל דפוסל ונראה מבואר דלא נחלקו אלא בעשיית הציצית דהיינו לתלותן על הכנף אבל הטויה לכו"ע נשים כשרות לטוותם וכ"כ ז"ל וכן מנהג העולם ועיין להרב מגן אברהם ז"ל שם.

הלכה יג

כיצד הביא כנף וכו'. שם דף מ"א ושוין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ויתלה בה ע"כ וטעמא משום דעל כנפי בגדיהם בעינן וכנף זה לא היה בבגד זה בשעת עשיה וכ"כ הרא"ש ז"ל ועיין להרב ב"י סי' י'. ונראה לענ"ד שאם חבר שני טליתות מצוייצות יחד ובכל אחד מהם היה בו שיעור עיטוף ושוב הסיר הד' ציציות שהיו בהם בצד האמצעי כלפי התפירה של שניהם מקום חבורן והניח השנים האחרים שכלפי חוץ שהוא כשר וקרוב לזה כתב הרשב"א בתשובה הביאו הלחם חמודות סימן כ"ז והוא מהרב ב"י סימן ט"ו עיי"ש ועיין להרב בני חיי בענין זה שם.

ומותר להתיר וכו'. שם ובשבת דף כ"ב פלוגתא דרב ושמואל ומוכח התם דהלכתא כשמואל דאמר מתירין ציצית מבגד לבגד וכתבו התוס' ז"ל דאע"ג דשמואל סבר דחובת טלית היא אפ"ה מתירין כיון שעשהו לצורך בגד אחר וגבי מזוזה דאמרינן במציעא דף ק"א דנענש אותו שנטלה שמא לא היה בדעתו להניחה בבית אחר אי נמי מזוזה שאני שעשויה להציל מן המזיקין וכו' ע"כ. והרב מגן אברהם סימן ט"ו הביא משם

השאלתות כשמוכר טלית לחבירו אסור ליטול הציצית אא"כ רוצה לקבעו בטלית אחר וה"ה במזוזה כשרוצה לקבעה בפתח אחר שרי ליטלה ע"כ אבל התוס' אוסרים במזוזה עכ"ל. וקצת קשה דלפי תירוץ ראשון של התוספות כשקובעה בבית אחר שרי ואיך כתב בסתם דדעת התוס' לאסור אפילו אם קובעה בבית אחר וי"ל דמסתברא דכיון דהתירוץ השני היא יותר מרווח ואליבא דכו"ע נקטינן כוותיה וגם בפסקיהם ז"ל שם אסרו במזוזה סתם שמע מינה נמי דדעתם ז"ל לפסוק כתירוץ בתרא (ועיין מ"ש ספ"ה דתפילין) וכל זה כשאינו מתיר הציצית כדי לעשות באותו טלית יפין מהם דאם עושה כן כדי לשים בו יותר יפין מסתברא דשרי להחליפן משום זה אלי ואנוהו וכ"כ הלבוש הביאו הרב שם וכ"כ הרב כנה"ג ז"ל והוסיף עוד דאפילו אם הוא מקוטע אף דמעיקר הדין הוא כשר יכול להסירן ולהחליפן וכו' עיי"ש. ועיין מ"ש בפ"ג הל' ט' ד"ה נפסקו וכו'.

הלכה יד

תלה החוטין וכו'. פ"ק דסוכה דף י"א ודקדק יפה מרן הקדוש דמשמע מדברי רבינו דבחוטין שאינם תלוים אלא בכנף אחד אע"פ שכרך וקשר ואחר כך פסק ראשי החוטין כשרה דאם לא כן לישמועינן דאפילו בתלאן בכנף אחד פסולה אבל קשה וכו' ע"כ וכ"כ בהב"י או"ח סי' י'. ולענ"ד אפשר דרבינו אין הכי נמי דמפרש הסוגיא דתרתי קאמר וכמ"ש רש"י ז"ל עיי"ש אלא דבהטיל לשתי קרנות וכו' אין בו פיסול אלא משום שלא חתך אמצעות החוטין קודם שנתנם בכנף האחר דהא ד' חוטין מופרדים הם ולא מפסלי אלא משום שהכנפים מחוברין זו בזו בחוטין שביניהם כמו שמדוייק בדבריו ז"ל שכתב תלה החוטין דמשמע שהם ד' מופרדין וכן סיים לפי ששתי הכנפים מעורות זו בזו הרי דאין בו פיסול אלא זה וא"כ מכ"ש אם הטיל בכנף אחד ולא פסק החוט כלל דהו"ל חוט אחד ממש דפשיטא דפסול דאפילו בד' חוטין משום דמעורות בכנפות פסול מכ"ש חוט אחד בכנף אחד ודו"ק.

הלכה טו

הטיל ציצית על הציצית וכו'. הנה מרן הקדוש ז"ל פירש הסוגיא דמנחות דף מ' לדעת רבינו וכתב שפסק כרב פפא ולא פליג ארבא בחילוק הטיל לבעלת שלש להטיל למוטלת והוא דרך נכון על דברי רבינו אלא דקצת קשה לישנא דרב פפא ממאי דהאי גברא לאוסופי קמכוין וכו' דהו"ל לומר ממאי דכי עבר על בל תוסיף הוי מעשה בהכשר וכו' וצ"ל דהכי קאמר מנא לך לומר דמימרא דרב הונא דשרי להטיל למוטלת דכוונת המטיל לאוסופי ומכח זה פירשת דברי רבי זירא דבעבר על בל תוסיף מקרי מעשה בהכשר דילמא כוונת רבי זירא בנתכוון האי גברא לבטולי ואז ליכא בל תוסיף וכשר אמנם אם

עבר על בל תוסיף בהא לא מכשר רבי זירא כלל ומרן ז"ל קיצר במובן. וראיתי להרב מגן דוד או"ח סימן י' שכתב על דברי מרן שפירושו דחוק ופירש ז"ל דרבא להקשות על רבי זירא קאי דכיון דעבר על בל תוסיף ע"כ הוי תעשה ולא מן העשוי ובא רב פפא לחזק דברי רבי זירא ואמר דמסתמא האי גברא לא נתכוון להוסיף דלאו ברשיעי עסקינן אלא נתכוון לבטל והראשונים כאילו אינם ומעשה בהכשר הוא ואין זה דומה להטיל על בעלת שלש וכו' דהתם פסול גמור וכו' ע"כ תורף דבריו ואחרי המחילה רבה לפי דרכו איכא תרי דוחקי חדא דלפי דבריו רבא בא לחלוק על רבי זירא לגמרי ולדברי מרן לא ותו דא"כ הו"ל לומר מתקיף לה רבא אי נמי והאמר רבא דהוא מוכח דפליג ותו דכיון דסתם תלמודא בעי להקשות מרבי זירא להטיל על בעלת שלש איך יביא תכף קושיא על רבי זירא גופיה אין זה הדרך על כן נראה שדברי מרן ז"ל נכונים ותו דיותר מסתבר כי היכי דלא ליפלגו רבא ורב פפא אהדדי בעיקר החילוק ועיין להרב ב"י שם ומ"ש הרב לחם חמודות על הרב ב"י דאישתמיטתיה להרב ב"י דברי הראב"ד ז"ל יעו"ש. נראה לענ"ד דלא קשיא ולא מידי משום דהרב ב"י מפרש דברי הרא"ש דסוגיין בסתם איירי כמ"ש שם בדרך שני ולפ"ז אי אפשר להשוותו לדברי הראב"ד כלל עיי"ש. ואיכא למידק אמאי השמיט רבינו הכא ובסוף פ"ג ההיא דחסידים הראשונים שהיו מטילין הציצית קודם גמר אריגת הבגד תוך ג' אצבעות כאמור שם בגמרא והרי בפ"ד דהלכות תפילה הביא ההיא דחסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת קודם תפילה וכו' וי"ל דס"ל לרבינו דאפשר דהנך חסידים הראשונים הוה ס"ל דציצית חובת מנא הוא מדהטילו הציצית בעוד שלא נגמרה אריגתו ורבינו פסק לקמן דחובת גברא הוא ולהכי לא הזכירו ודו"ק.

הלכה טז

וכן המטיל וכו'. כבר נתבאר מהסוגיא דלעיל.

הלכה יז

אין כופלין את הטלית וכו'. שם דף מ"א וביאור הענין עיין למרן ז"ל ועמ"ש מרן בסוף דבריו והא דפטר רבי שמעון היינו מלהטיל בכנפים הכפולים וכו' ע"כ וכ"כ הרב ב"י והתם קצת קשה דכיון שהוא ז"ל הביא לעיל דברי הנמוקי יוסף דס"ל דטעמא דר"ש היינו לפי שאין קרוי בגד אם כן אף בארבע כנפות הפשוטים אין להטיל ציצית כיון שאין קרוי בגד כשהוא כפול וכבר נתעוררו המפרשים בזה ויש ליישב ודו"ק.

הלכה יח

נפסק הכנף וכו'. שם כלשון רבינו ורש"י ז"ל פירש דחוץ לשלש יתפור דליכא למיחש שישאר איזה חוט מן התפירה ויניחנו ויחברנו עם חוטי הציצית שישים בו אחר כך

שהרי אין שם מקומו של ציצית אבל בתוך שלש שהוא מקום הציצית יש לחוש לזה והרא"ש ז"ל משם רב עמרם כתב טעם אחר דחוק לשלש יתפור משום דכיון דאית ביה ג' על ג' אית ביה תורת בגד ותוך ג' לית ביה תורת בגד וכמאן דליתי דמי ואע"ג דתפריה כמאן דפסיק דמי ולא רמינן ביה ציצית וכו' ע"כ ומשמע דבין לפי' רש"י בין לפי' רב עמרם תוך ג' אין בו תיקון להטיל בו ציצית אא"כ ישים בו כנף אחר על גביו בין הציצית שהיה בו מקדם בין אם ישים בו ציצית מחדש הכל נפסל ומרן ז"ל הביא עוד משם הנמוק"י דלרב עמרם הפיסול הוא משום תעשה ולא מן העשוי אבל הציצית שהטיל בו אחר שתפרו כשר ושלזה נוטים דברי רבינו וכו' והאמת כן הוא וכן נראין קצת דעת התוספות שם והדבר מבואר דדברי רב עמרם כמו שהביאם מרן משם הרא"ש ז"ל אי אפשר לפרשם כן ואולי דהרא"ש גופיה לא העתיק דבריו ממש שעל כל פנים הדבר קשה מאד מלשון הנמוק"י שכתב שכן מתבאר מדברי רב עמרם וכו' עיי"ש. ועיין להרב ב"י והרב ב"ח ומג"א והלחם חמודות סימן כ"ה שהאריכו בדין זה בשיטת הפוסקים ז"ל ויש להחמיר ולחוש לכל הפירושים היכא דאפשר וכן הסכים הרב ב"י ז"ל סי' ט"ו.

נתמעטה זוית וכו'. שם חזיה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל א"ל לא סבר לה מר להא דרבי יעקב א"ל בשעת עשיה אתמר ופי' רש"י דסתר וכו' דנסתר ונרחב הגדיל ויורד למטה עד שעמד מלא קשר אי נמי נסתר הבגד מלמטה שקורין אנפיליר עד שנפחת מן השפה עד הנקב ממלא קשר גודל ומדכתב רבינו שבין חוטי הציצית ובין סוף הארוג נראה שהוא מפרש כלשון ראשון של רש"י ז"ל. ומפני זה נוהגים לעשות שפה בנקב הציצית ע"י תפירה כדי שלא יקרע והרב ב"י סימן ט"ו כתב משם הרב תרומת הדשן דאין בזה קפידא לא לפי' רש"י ולא לפי' רב עמרם שפירשו בההיא דתוך שלש לא יתפור וכו' כנ"ל.

וכן אם נתמעטו וכו'. מסקנא דמלתא שם דף ל"ט ובריש הפרק כתב רבינו דאם נפסק הלבן ונתמעט עד הכנף וכו' כשר ואינו מנגד למ"ש כאן דהתם כתב כן דרך כלל וכאן ביאר דבעינן שישתייר כדי עניבה דוקא והיינו בשלא נפסק אלא המין האחד והמין השני קיים וכן ביאר מרן ז"ל בפי' שני ועיין עליו שהאריך בדבר הרבה ע"פ הסוגיא דהתם וגם בב"י סימן י"ב ועיין להמפרשים ז"ל. ושם בגמרא איבעיא להו כדי לענבן כולהו בהדדי או דילמא כל חד וחד לחודיה תיקו ופי' רש"י כדי לענוב החוטין אהדדי דהיינו שיעור גדול ע"כ וכוונתו מבוארת דאי אמרינן כדי לענוב כל חד באנפי נפשיה הוי שיעור זוטא דמתוך דקותם בכל דהו מענבי משא"כ אם נאמר כדי לענוב כולם יחד בעי שיעור טפי דמתוך עוביין צריכים שיעור יותר גדול ומדברי רבינו שלא חילק בדבר משמע דפסק

לקולא וכ"כ הרב ב"י שם ושם הביא הטור ז"ל דרבינו יונה פי' דאפילו נחתך כל הענף ולא נשאר אלא כדי עניבה מן הגדיל כשר וכו' ע"כ והיא קולא גדולה ולישנא דגמרא לא מוכח הכי דמדקאמר כל חד לחודיה או כולהו בהדי הדדי משמע דבענף דוקא איירי דבגדיל לא שייך כל חד לחודיה דהרי הם מגודלים עם הקשרים והחוליות ואם איתא הו"ל למבעי בענף או בגדיל ואף שכל זה יש ליישב (ועיין בלשון ספרי שהביא הרא"ש ז"ל) נראה דהעיקר כדברי רבינו והיא שיטת הרי"ף והפוסקים ז"ל.

פרק ב

הלכה א

תכלת האמורה וכו'. מנחות דף מ"ג תניא היה רבי מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונים מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד שנאמר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכתיב כמראה אבן ספיר דמות כסא ופי' רש"י מה נשתנה תכלת שיחדו הקב"ה למצוה זו דומה לים שנעשו בו נסים לישראל וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד ומתוך כך זוכר מן התכלת את הקב"ה היושב על כסא ועוד נאה לישראל שיהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וכו' דהיינו רקיע וכתיב ספיר ובכסא כתיב ספיר אלמא רקיע כבמחזה כסא ותכלת לים וים לרקיע ואנן קחזינן ע"כ והתוס' ז"ל מחקו הגירסא שלפנינו רקיע דומה לכסא אלא הכי גרסו רקיע דומה לספיר דהכי כתיב קרא והכי נמי גרסינן בחולין וכו' וכן היא גירסת הרא"ש ז"ל והלחם חמודות כתב שם דרש"י גופיה גריס הכי בחולין ע"כ אמנם הרי"ף ז"ל גריס כגירסאות שלפנינו רקיע דומה לכסא הכבוד עיי"ש.

צביעה דומה וכו'. מהסוגיא שם דף מ"ב וכדלקמן בע"ה ומזה הוציא ז"ל שאם צבעו בצבע אחר אפי' שדומה לרקיע פסול.

או בשחור וכו'. צ"ל דלאו דוקא שחור ממש דאם כן לא היה דומה לרקיע כלל ורבינו כתב אע"פ שהוא כעין הרקיע וק"ל.

רחל בת עז וכו'. מתבאר פ"ב דבכורות דף י"ז דהכל מודים בזה שצמרה פסול לתכלת משום דכתיב לא תלבש שעטנז וכו' גדילים תעשה לך מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה והרב ב"י ז"ל הביא דברי רבינו ובשו"ע השמיטה לא ידעתי למה.

הלכה ב

כיצד צובעים וכו'. סדר הצביעה שכתב רבינו מבוארת שם בגמרא דף מ"ב זולת הסדר שכתב רבינו עד כדי שיקלוט את העין שלא נמצא שם ומרן הקדוש כתב שזה כתב מדעתו שזה הוא דרך הצבעים.

דם חלזון. שם דף מ"ד ת"ר חלזון זה גופו דומה לים ובריייתו דומה לדג ועולה אחת לשבעים שנה ובדמו צובעים תכלת לפיכך דמיו יקרים ופי' רש"י גופו מראה גופו תבנית דיוקנו ועולה מן הארץ לפי שאינו עולה אלא אחד לשבעים שנה ע"כ ולכאורא משמע מדבריו שאינו מין דג שהרי כתב ועולה מן הארץ וכו' וכן יש לכוין לשון הברייתא דקתני ובריייתו דומה לדג דמשמע שאינו דג אלא בריייתו כגוף הדג ולפיכך פי' ז"ל שאינו מן הים וא"כ פליג על רבינו שכתב שהוא דג ממש וכו' וכדברי רש"י משמע קצת בפ' במה מדליקין (שבת דף כ"ו) יוגבים אלו ציידי חלזון מסולמות של צור ועד חיפה ופי' רש"י שם וליוגבים לשון יקבים שעוצרין ופוצעין את החלזון להוציא דמו וכו' סולמא דצור מעלה הר וקצרה המסילה וגבוהה וכו' ע"כ האמנם בפ' חלק (סנהדרין דף צ"א) גבי ההוא מינא דא"ל לרבי [אמי] אמריתו דשכבי חיי הא הוו עפרא ועפרא מי קא חיי א"ל וכו' עלה להר וראה שהיום אין בו אלא חלזון אחד ולמחר שהגשמים יורדין מתמלא כולו חלזונות ופי' רש"י שם חלזון תולעת שיוצא מן הים אחת לשבעים שנה וצובעים בדמו תכלת ולכתחילה אינו נראה בכל ההר אלא חלזון אחד וכו' ונראה למורי שביצי חלזון ראשון משריצין כולן אלמא יש בידו לחיות לפי שעה ע"כ ומפירושו זה משמע שהוא עולה מן הים על ההרים שהרי בגמ' אמרו להדיא שהוא נמצא בהר והוא ז"ל פירש שיוצא מן הים וכו' דלולא פירושו ז"ל היינו מפרשים שהוא מין תולעת שגדל בהרים אכן רש"י ז"ל לשטתיה אזיל שפירש להדיא במגילה דף ו' על פסוק ושפוני טמוני חול שאמרו שם בגמרא אמר זבולון לפני הקב"ה לאחי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות א"ל כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר ושפוני טמוני חול וכו' ופי' רש"י שהוא עולה מן הים על ההרים וכן משמעות הגמרא שהרי בשביל זה נתן לזבולון הרים וימים וא"כ אין כאן סתירה לדברי רש"י שכתב בסוגיין שהוא עולה מן הארץ דכוונתו שמשם צדין אותה אמנם תחילת ברייתו אינה אלא מן הים ומסכים לדברי רבינו שכתב שהוא מין דג וכו' וכן משמע להדיא מדברי התוס' פרק כלל גדול (שבת דף ע"ה) ד"ה הצד חלזון וכו' ואיתיה נמי בילקוט פרשת וזאת הברכה. ומ"ש רבינו שדומה עינו לעין התכלת מצאתי בהרמב"ם כתיבת יד לעין הים ובאמת כן הוא בגמ' ועכ"ז אין נראה לשבש הנוסחא שלפנינו ודו"ק.

הלכה ג

התכלת וכו'. שם א"ל אביי לרב שמואל בר רב יהודה האי תכלתא היכי צבעיתו ליה א"ל מייתינן דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה ושקלינן פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא ושדינן ליה להההוא ביעתא וקלינן ליה לאודרא שמע מינה תלת שמע מינה טעימה פסולה וש"מ דבעינן צביעה לשמה וש"מ טעמה פסולה היינו טעמה פסולה היינו צביעה לשמה אמר רב אשי מה טעם קאמר מה טעם טעמה פסולה משום דבעינן צביעה לשמה כתנאי טעמה פסולה משום שנאמר כליל תכלת דברי רבי חנינא בן גמליאל וכו' ופי' רש"י אודרא מוך וצובע אותו מוך בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה ש"מ מדקלינן לאודרא (כדי שלא יעשנו לציצית ש"מ טעמה פסולה) בעינן צביעה לשם ציצית ושמע מינה מדשדינן ביעתא לכדא (נוסח אחר לברא נ"א לנורא) ולא שדינן ליה ביורה הטעימה פסולה אם צבע ניסיון ביורה פסלה כל היורה משום שנאמר כליל תכלת כל תכלת בעינן כליל שיהא כל עיקר מראה החילזון בצמר שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילתה ע"כ וכתבו התוס' ד"ה מה טעם טעמה פסולה ואפי' לשם ציצית מ"מ לשם נסיון עבידא והוי כמנחה שקמצה לשמה ושלא לשמה וכו' ע"כ וכ"כ מהרמ"ע מפאנו ז"ל והכי מסתברא דאי משום ביזיון בדיעבד מיהא הוה לן להכשיר ונתבארו דברי רבינו ואיכא בין רבינו לפי' רש"י דלרש"י לוקח הצבע בקליפת ביצה דהיינו ביעתא דקתני בגמרא ולרבינו שכתב בכלי קטן צ"ל דס"ל דלאו דוקא קאמר וקרוב לשמוע דגם רש"י ז"ל יודה לו דמה לי זה מה לי זה.

הלכה ד

התכלת וכו'. הכי איתא בברייתא שם דף מ"ב ושאר דברי רבינו כולם נתבארו שם ויש איזה שינוי מדברי רבינו לדברי הגמרא שלפנינו ואולי כך היתה גירסתו ז"ל.

הלכה ה

ומ"ש **מי רגלים שנתחמצו מ' יום** רש"י ז"ל הביא פירוש אחר מי רגלים של תינוק בן מ' יום.

הלכה ו

חצר שמוכרין וכו'. המפקיר תכלת וכו'. הכל ברייתות סתמיות כדברי רבינו בע"ז דף ט"ל.

הלכה ז

המוצא תכלת וכו'. מהסוגיא דעירובין דף צ"ו ועיקר הגירסא בדברי רבינו פסוקין כשרה שזורין פסולה והוא מסכים להסוגיא שם וכן השיב רבינו לחכמי לוניל ז"ל שכתב להם

ודאי אמת כדבריכם ובעיקר העתקתי בנוסחא שלי טעיתי וכך הם הדברים וכזה תקנו הנוסחא אפי' מצא חוטין פסוקין פסולה שזורים כשרב עכ"ל בתשובותיו אות באות תיבה בתיבה וסיים המגדל עוז וראה דרכיו וחכם שלא נתחכם לומר ט"ס הוא אלא אמר בפירוש טעיתי כי כשהוא אומר הדבר בפירוש ברור הוא אתו ואשרי יולדתו ואינו טועה ולא שוגא ומשגא ע"כ.

הלוקח טלית וכו'. ברייתא במנחות דף מ"ג וכתב הרב לחם חמודות וז"ל פירש בנמוק"י מן התגר הקבוע ומוחזק ליקח מישראל ולמכור דחזקה לא מרע נפשיה להפסיד סחורתו ולוקח מן המומחה וכתב הרב ב"י סימן כ' דלאו למימרא דבתגר שעסקו הוא ליקח טליתות מצוייצות מישראל ולחזור ולמוכרם עסקינן דבתגר דשאר סחורות דלאו טליתות מצוייצות נמי מהימן שהוא מוחזק שאינו משקר שאם ימצא בדאי בדבר אחד שוב לא יאמינוהו וכן משמע מדברי רש"י עכ"ל וכתב רמ"א שהתגר שאומר שלקחן מישראל נאמן עכ"ד.

מן ההדיוט פסולה. ופי' רש"י דשמא הוא צבעה וכו' כתב הרב לחם חמודות וז"ל נמוק"י שאם צבועה היא חיישינן שמא הוא צבעה ואם חוטי לבן שמא הוא עשאה וציצית שעשאה כותי פסולה וכ"כ רבינו ירוחם וכתב הרב ב"י דמהר"י אבוהב הקשה על זה דדוקא גבי תכלת ניחוש לקלא אילן דמשום דתכלת דמיו יקרים מזייף אבל בלבן משום ריוח דעשיה שהוא דבר מועט אינו עושיהו אלא ע"י ישראל ע"כ וי"ל דאיכא טעמא אחרינא להפך דתכלת כיון שאפשר לבודקו הו"ל לומר דלא מזייף ואפ"ה חיישינן כ"ש בעשיית הציצית שא"א לבדוק וכו' ע"כ. ונ"ל דפשוט הוא שהרי גם הלבן מסתברא טפי דאסור להפקידו ביד גוי אלא אם כן הוא בחותם בתוך חותם מהטעם דקי"ל דכל איסורי תורה בעי שני חותמות ועיין להרב מג"א או"ח סי' כ'.

הלכה ח

טלית שהיא כולה אדומה וכו'. מנחות דף מ"א ומ"ש רבינו עושה חוטי לבן שלה כעין צבעה וכו' משמעותו שיש לו לעשות כן וזו היא דעת הטור מרן ז"ל ודלא כמהר"י בן חביב יעו"ש ואף שראינו ושמענו בכל העולם שנוהגים לעשות הציציות לבנים אפילו לבגד של שאר צבעונים וכמ"ש הרב ב"י שם. הרב לחם חמודות ז"ל כתב שראה בק"ק דפראג ציציות מגוון ירוק כחלמון ביצה וזה היה הטלית של הקדוש ר' שלמה מלכו ז"ל וכו'.

חוץ מן השחור וכו'. ובגמרא שם אמרו חוץ מקלא אילן אמנם לא ראינו לרבינו בהלכות ציצית שהזכיר קלא אילן והיינו טעמא דמכיון שהוא דומה לגוון התכלת ומראיהו נוטה

לשחור לכך נקט רבינו הכא שחור מפני שהוא צבע הניכר וכדי שלא נטעה דשחור ממש קאמר לכך כתב מפני שהוא נראה כתכלת כלומר באיזה שחור אמרתי לך באותו שהוא דומה לתכלת כי ידוע שדרך הצבע שחור לפעמים להדמות לרקיע ולים שהם צבע התכלת ע"י הקנקתים והאש ביותר מן הראוי ומעשים בכל יום לעושים הדיו וזו נראית דעת רבינו ולשיטתיה אזיל שכתב בריש הפרק וז"ל וכל שלא נצבע באותה צביעה פסול לציצית אע"פ שהוא כעין הרקיע כגון שצבעו באסטיס או בשחור וכו' הרי שקרא לשחור סתם כעין הרקיע ועל כרחך פירושו כמ"ש וכנ"ל שם וכפי זה תתורץ קושית מרן ז"ל שהקשה על רבינו דלמה לא כתב קלא אילן וכו' ולקושיא שניה שהקשה ז"ל עיין להפרי חדש בנימוקיו על דברי רבינו.

הלכה ט

קשה עונש וכו'. שם דף מ"ג ובכלל זה לבדוק חוטי הציציות קודם שיברך כדי שלא תהא ברכתו לבטלה ולא קיים מצות ציצית ובעטרת זקנים כתב שיש להחמיר ולבדוק את הטלית כשקופלו כמו בסכין של שחיטה כדי שיהא חזקתו בדוק ע"כ וכ"כ הרב ב"ח שם.

פרק ג

הלכה א

ותהיה מידתה וכו'. פרק התכלת (מנחות דף מ') תניא טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו והגדול יוצא בו דרך עראי חייבת בציצית אין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו אע"פ שהגדול יוצא בו עראי פטורה וכו' ע"כ ומדקתני בסיפא אין הקטן מתכסה בו וכו' אע"פ שהגדול וכו' משמע דהכל תלוי בקטן תדע דלא קתני אי גדול יוצא בו דרך עראי ואין קטן מתכסה בו שחייבת משום דהכל תלוי בקטן ועיין להרב מגן דוד סי' ט"ז ושם ובהרב ב"ח ז"ל קרא תגר על הלובשים הטלית קטן תחת הבגדים שהוא קטן שאין בו השיעור הנזכר שהם מברכים ברכה לבטלה וברור הוא. ואם א"א לו לעשותו כשיעור לפחות לא יברך עליו אלא יכוין בברכת הטלית גדול להוציא את זה וכ"כ שם בשם רמ"א ז"ל והביאו עוד שם משם המטה משה ומהרי"ל דיש לעשות הכתפים רחבים דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ויבטל ליה ע"כ ויש ליזהר בזה מאד כי רוב העולם נכשלים בו.

הלכה ב

אבל טלית של שאר מינין וכו'. זו היא דעת רבינו שפסק כרב נחמן שם דף ט"ל והיא שיטת הרי"ף ז"ל אמנם הראב"ד (ע"פ דברי מרן ז"ל) והתוס' והרא"ש והסמ"ג והמרדכי

ס"ל דכולם חייבים מדאורייתא וכמ"ש רמ"א ע"פ הסכמת האחרונים ז"ל ועל כן טוב וישר הוא לצאת ידי כל הספיקות ולעשות הטלית בין הגדול בין הקטן שמניחים תחת הבגדים מצמר לבן ויתלה בו הציציות לבנים כנהוג. וכתב העטרת זקנים ז"ל ע"פ מ"ש חז"ל מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והיינו בטלית של ציצית ומצינו אצלו יתברך כתיב לבושיה כתלג חוור א"כ הטלית והציציות יהיו לבנים דוקא ע"כ ומי שיעשה כן תבא עליו ברכת טוב מהאל הטוב.

הלכה ג

בעלת ארבע וכו'. שם דף מ"ג ברייתא כדברי רבינו ויש ברייתא אחרת בזבחים דמשמע מינה דגם בעלת שלש ובעלת חמש פטורה והובאה גם כן בספרי וכבר הרא"ש ז"ל יישבה ע"פ הך דמנחות ועל כן אין נכון לעשות ציצית מה' כנפות או יותר ועיין להרב ב"י והרב ב"ח סי' י'.

המרוחקות זו מזו. דבר זה לא נמצא בש"ס והרב ב"י ז"ל כתב דדברי רבינו הם וראוים הדברים למי שאמרן.

הלכה ד

כסות של בגד וכו'. שם דף מ' איפליגו רבא ורבי אחאי בהא ופי' רש"י וכנפיה של עור שנחתכו קרניה ותלה בהם עור ע"כ ופסקו הרי"ף והרא"ש ורבינו כרבא ומהרי"ק בשם הרב מנוח הביאו מרן ז"ל הכריח מדכתיב אשר תכסה בה ואין אדם מתכסה אלא בעיקר הבגד ומשום הכי אזלינן בתריה בין לפיטור בין לחיוב ובההיא של עור כתב מהרי"ק ז"ל והביאו הרב ב"י סימן י' דפשיטא דלא מקרי הכי אלא א"כ רובה של עור ע"כ ומדכתב דבעינן רובו כדי לפוטרו מכלל דבחציו חייב מספק אכן נראה פשוט דלא יברך עליו ועיין להרב מג"א ז"ל.

כסות של שני שותפים וכו'. חולין דף קל"ו כדברי רבינו.

מכאן ואילך חייבת. וכתבו התוס' והרא"ש בחולין דף ק"י דחיוב זה אינו אלא מדרבנן מפני שנראית כשלו דמן התורה היא פטורה לעולם ובב"י סימן י"ד כתב עוד על דברי הטור שכתב וליטול טלית חבירו בלא דעתו ולברך עליו יש אומרים שהוא מותר דניחא ליה לאניש למעבד מצוה בממוניה ובלבד שיקפול אותה אם מצאה מקופלת ע"כ והיא דעת המרדכי אמנם הסמ"ק ס"ל דאם מצאו מקופל צריך ליטול רשות והעולם נהגו היתר בטליתות שמוצאים בבית הכנסת וכן דעת הרא"ש ז"ל והכנסת הגדולה שם כתב דבאותם טליתות שהם מוקדשים בבית הכנסת לכל מי שיצטרך נהגו היתר גמור אפי' אם לא קפלום מפני שהשמש מקפלן וכו' ובשיירי שם הביא משם רש"ל דדוקא בביהכנ"ס מותר

אבל להוציאם מביהכנ"ס וללבוש טלית ולהניח תפילין (אסור) דלא ניחא ליה שיטול את שלו ממקום שהניחו ע"כ.

הלכה ה

כסות של צמר וכו'. מפני שהצמר והפשתן וכו'. כוונתו מבוארת דהיינו מדרבנן וכמ"ש לעיל דשאר מינין חוץ מצמר ופשתים הוו מדרבנן דפסק כרב נחמן בסוגיין דהתכלת דף ל"ט ומוכח נמי אנפשיה שלא הביא דרשת רבא דהכנף מין כנף וכ"כ הרב ב"י או"ח סי' ט'. ושם כתב ז"ל דהתוספות כתבו שרש"י ור"ת פסקו כרבא משום דהוה בתרא וכ"כ המרדכי בשם ר"י וכן פסק סמ"ג וכן דעת הרא"ש וסיים ז"ל דכיון דהרי"ף והרמב"ם קיימי בחד שיטתא הכי נקטינן ושוב כתב וז"ל ואם כן לדברי הפוסקים כרבא לא מחייב בציצית מדאורייתא אלא טלית של פשתים או של צמר רחלים לבד ע"כ וקשה טובא דרבא ס"ל דכל המינים חייבים מדאורייתא דדריש הכנף מין כנף וכמ"ש ז"ל לעיל ונראה מבואר דט"ס הוא וצ"ל לדברי הפוסקים כרב נחמן וכן היא דעתו ז"ל וכמ"ש לעיל.

הלכה ו

ומה הוא לעשות וכו'. מהסוגיא דסדין בציצית שם דף מ' ומרן ז"ל האריך ליישב דעת רבינו עיין עליו. ומ"ש שם לכך נ"ל וכו' עושה לבן שלה של פשתן וכו' ט"ס הניכר יש בדבריו וצ"ל עושה לבן שלה של צמר וכסות של פשתן עושה לבן שלה של פשתן ושל שאר מינין וכו' וכן מצאתי מוגה והוא פשוט. אכן למה שהקשה ז"ל דאמאי שרינן תכלת בטלית של פשתן שהרי אפשר לקיים שניהם כשלא ילבש אלא טלית של צמר וכתב ז"ל שכבר תירצו התוספות פרק אלו נערות שאין זה חשוב אפשר וכו' וכתב על זה ולי נראה דקושיא מעיקרא ליתא דכיון דדרשינן סמוכין למשרי כלאים אי אמרת דאין מטילין חוטי תכלת בטלית של פשתן א"כ כלאים דשרא רחמנא היכי משכחת לה וכו' ע"כ. ראיתי להר"ח אבולעפיה נר"ו בספר עץ החיים פרשת כי תצא דף קכ"ב שהקשה על דברי מרן וז"ל וליתא דהקושיא היא דנילף דגם כשאפשר לקיים שניהם עשה דוחה לא תעשה ותירצו דאי אפשר לקיים שניהם בכסות פשתן ע"כ וכוונתו מבוארת להקשות על מרן במ"ש דקושית התוספות היא דחויה מעיקרא מכח דדרשינן סמוכין וכו' דאין זה אמת דגם התוספות בעיקר קושייתם הבינו גם כן מונח זה דדרשינן סמוכין למשרי כלאים בציצית וקושייתם היא כלפי הגמרא דקתני התם דף מ' דלא אמרינן אתי עשה ודוחה לא תעשה אלא כשא"א לקיים שניהם וכו' וכתבו ז"ל דעיקר מלתא מציצית ילפינן לה ולזה הקשו וז"ל וא"ת והא כלאים בציצית אפשר לקיים שניהם כשילבש טלית של צמר ע"כ כלומר ואפ"ה הותר לגמרי טלית של פשתן א"כ נילף מהכא דאפילו בדאפשר

אתי עשה ודחי ל"ת והוצרכתי לפרש כל זה לפי שראיתי מגמגמים בדברי הרח"א נר"ו כי בלשון קצרה דבר אכן באמת יפה תפס על מרן ז"ל.

ולענ"ד נראה להליץ בעד מרן דאין כוונתו לדחות קושית התוספות אלא להקושיא שהקשה הוא עצמו וכלפי תירוץ התוס' ז"ל שהזכיר כתב לשון ולי נראה וזה דמרן ז"ל הקשה דאמאי שרינן למעבד כי האי כיון דאפשר לקיים שניהם וכו' כלומר דהוה לן לאסור טלית של פשתן לגמרי ואין זו קושית התוספות כלל כמו שכתבנו אכן משום דתירוץ התוס' לקושיתם שהקשו היה נראה שעולה גם לזו דכיון דאין זה חשוב אפשר הרי חזר לאי אפשר וא"כ הותר לגמרי לכך הזכיר ז"ל תירוצם של התוספות ושוב חזר לעיקר קושייתו וכתב דמעיקרא היא דחויה דמעולם לא מצינן לאסור תכלת בטלית של פשתן מכח הסמיכות ואף שלשון ולי נראה שכתב מרן ז"ל הוא קצת מגומגם לפרשו כן המעיין היטב בלשונו הטהור בסגנון הקושיא יתבאר לו שאין זו קושיית התוס' כאמור ומבואר.

הלכה ז

כסות של פשתן וכו'. ברייתא במנחות דף מ' סדין בציצית ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין והלכה כדברי ב"ה וכו' אמר רבי א"כ למה אסרוה וכו' ומסיק רבי זירא אמר גזרה נמי משום כסות לילה ע"כ ומבואר הדבר דלא פטר לה רבינו אלא מתכלת מפני שהוא כלאים אמנם בציצית ממינו פשיטא שחייב לדעתו ז"ל וכן דעת הרי"ף ורש"י ז"ל וכ"כ מרן ועיין להרב מג"א ז"ל.

שמצות הציצית וכו' וסומא חייב וכו'. כל זה מתבאר מהברייתא שם דף מ"ג וכרבי שמעון וכן פסק הרי"ף והרא"ש ור"ת ועיין להרב ב"י סימן י"ז. ובליל יום הכיפורים שהמנהג להתעטף בטלית גדול מפני אימת היום יש נוהגים להניחו מבעוד יום ולברך עליו ויש ממתינין עד הלילה כדי שלא לברך ועיין להכנסת הגדולה סימן ח"י ובשיירי שם כתב שהוא היה נוהג שלא להסיר הטלית במוצאי יוהכ"פ עד אחר תפילת ערבית ובשאר תעניות ג"כ כשהיה מתפלל מנחה סמוך לשקיעת החמה היה נשאר בטלית ותפילין שעליו עד אחר תפלת ערבית ע"כ וכבר ידוע שאין שום איסור להשהות התפילין עליו אחר שקיעת החמה כמ"ש רבינו פ"ד הל' י"א.

הלכה ח

מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה וכו'. כבר נתבאר מהסוגיא דלעיל דלא איפליגו רבי שמעון ותנא קמא אלא בחיוב ופיטור אבל רשות כו"ע מודו ואין כאן בל תוסיף כלל אמנם נראה דהיינו דוקא בשאין בו כלאים דאם לא כן הוה ליה כלאים שלא במקום

מצוה ואסור ומהאי טעמא פטר רבינו לעיל כסות של פשתן וכו' וכן הכריח מרן ז"ל ומ"ש שם וכ"ש בפי"ט מהל' שבת ט"ס הוא וצ"ל וכמ"ש וכו'. ועוד הביא ז"ל דברי מוהר"י אבוהב שכתב וז"ל כתב הרמב"ם מותר ללבוש ציצית בלילה פירוש אפילו שיהיה בו כלאים בזמן שהיה תכלת דכיון דהותר בזה הטלית כלאים שהוא מיוחד ללבישה כל זמן שהוא רוצה ללבשו הותר ע"כ ותמה עליו מדין הכסות הנזכר וכו'. וקצת נראה להליץ בעד מהרי"א ז"ל דלא כתב כן אלא לענין קודם התקנה שאסרו חז"ל כלאים בציצית בזמן דאיכא תכלת והסכימו למ"ש רבינו בסתם מותר לאדם וכו' דמשמע דבאותו האופן שהותר ביום הותר גם כן בלילה ומינה נמי דכשנאסר גם ביום דהיינו אחר התקנה הכי נמי בלילה וכו' וכן מדוקדק קצת דברי מוהרי"א ז"ל אכן לדידן העיקר נראה כדברי מרן ז"ל. וכתב הרב ב"י סימן כ"א וז"ל כתב הכלבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית גם נהגו שלא יכבסנו גויה וכל זה כדי שלא יהיו מצות בזויות עליו וכ"כ באורחות חיים בשם הרא"ש ולא ראינו ולא שמענו מי שהקפיד על זה מעולם ע"כ ומ"ש ולא ראינו וכו' לא קאי אלא לענין השכיבה בטלית אמנם איסור הכביסה ע"י גויה כדקאי קאי דאין לך זלזול גדול מזה וכן נראה שהבין הרמ"א ז"ל שם והרב מג"א הביא שם ע"פ כתבי האר"י זצוק"ל ע"פ הסוד שיש לשכב בלילה בטלית קטן וכו' והרב שם חלק עליו על זה ואחרי המחילה אין בדבריו שום הכרע כמבואר עיין עליו ומנהג כשר הוא וכן נוהגים כמה מהמתחסדים עם קונם.

ומאימתי מברך על הציצית וכו'. כתב מרן ז"ל נראה שלמד כן ממה שנתנו שיעור זה להתחלת זמן קרית שמע שחרית בפ"ק דברכות (דף ט') ע"כ ויש להכריח כן ממ"ש פרק התכלת (מנחות דף מ"ג) ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה מבעי ליה לדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה ואיזו זו קרית שמע דתנן מאימתי קורין את שמע משיכיר בין תכלת ללבן ע"כ ופירש רש"י זו ק"ש דכשתכיר מנין של ציצית קרא את קרית שמע דכיון שנתחייב במצוה זו משהאיר היום נתחייב בכל המצות וכו' ע"כ מוכח דמצות ציצית היינו משיכיר בין תכלת ללבן.

וכל זמן שמתעטף וכו'. כתב מרן ז"ל דנפקא ליה מדאמרינן בפרק התכלת כרבי דאמר תפילין כל זמן שמניחם מברך עליהם וכו' ע"כ ור"ל ממאי דקי"ל פ"ק דקדושין דילפינן כל התורה כולה מתפילין ומ"מ נראה דאין להשוותו בכל ענין שהרי בפרק לולב וערבה (סוכה דף מ"ו) איתא דרבא מקדים וקאי ועייל לבית הכסא ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומברך וכי איצטריך זמנא אחרינא עייל לבית הכסא ונפיק ומשי ידיה ומניח תפילין ומברך וכו' ע"כ ואלו גבי ציצית קיי"ל שמותר ליכנס בו לבית הכסא וכמ"ש

רבינו לקמן וגם אין לנו ראיה מכרעת לומר דבכה"ג יברך עליו משא"כ בתפילין דאיסור גמור הוא כיון שיש בגופן קדושה וזה הוא מה שנסתפק הטור או"ח סימן ח' עיי"ש ומזה תבין דמה שהקשה הרב ב"י שם על רבינו בעל הטורים מהך דרבא יש ליישבו כאמור ולא אישטמיטתיה להטור זה כי כל יקר ראתה עינו ועיין להרב ב"ח והרב מג"א ושיירי כנה"ג ז"ל. והלובש טלית קטן בביתו ומברך עליו וכשהולך לביהכנ"ס מתעטף בטלית גדול פסק הרב ב"י או"ח שם דהליכה מביתו חשיבא הפסק וצריך לברך ג"כ עליו בביהכנ"ס והרב מגן דוד ז"ל הקשה עליו מההיא שכתבו התוס' פרק אלו נאמרין (סוטה דף ל"ט) וז"ל דהכא בנטילת ידים תכף לברכה מיירי ושיעור תכיפה איכא למשמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמרינן בפרק כל הפסולין כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם תכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער ניקנור שאין מצורע יכול ליכנס לשם אלמא כדי מהלך משער ניקנור עד בית המטבחיים לא חשיב תכיפה ובמסכת מידות משמע שהיה כ"ב אמה ע"כ הרי דאין ההילוך עצמו חשיב הפסק אלא השהיה כדי אותו ההילוך דאי תימא דהילוך מצד עצמו הוי הפסק איך ילפינן מהתם שיעור שהיה בין נטילה לברכה דילמא אין השהיה עושה כלום אפילו הרבה מזה ושאני התם בשער ניקנור דהוי הפסק מצד מעשה ההילוך אלא על כרחך כל שלא שהה אפילו הלך באותו שיעור לא הוי הפסק ונמצא כאן לענין ברכת ציצית דלא איכפת לן בשהיה אפילו הרבה כל שלא הפסיק בדיבור דאל"כ היה לו לחשוב שם תכף לכל המצות עשיית הברכה אלא ודאי דאינו ולמה יהיה הפסק מחמת ההילוך לביהכנ"ס וכו' ע"כ.

ובאמת דקושיא חזקה היא על הרב ב"י וצריכנן למשכוני נפשין כדי להליץ בעדו כי בודאי כל יקר ראתה עינו ונראה דלעולם ההילוך עצמו הוי ההפסק כשיש בו כשיעור כ"ב אמה תדע דאם השהיה כשיעור הילוך בינוני של כ"ב אמה הוי הפסק ובבציר מהכי לא הוי הפסק היה להם לכהנים להרחיב פסיעותיהם קצת בכדי שלא תהא השהיה כ"כ כמו כ"ב אמה במהלך אדם בנוני כדי לקיים מצות עשה דוסמך ושחט על פי דרשת חז"ל תכף וכו' ומעתה צ"ל דס"ל להרב ב"י ההיא דנטילת ידים ודכהנים היינו לענין שלא יפסיקו בדיבור אי נמי בהליכה דהא קודם עלותם לדוכן היו צריכים ליטול ידיהם וקמ"ל דאין להם להלך יותר מכ"ב אמה רחוק מן הדוכן ומאי דלא אמרו כן בשאר עשיית המצות לברכה י"ל דכיון דילפינן מוסמך ושחט דהיינו התחלת המצוה ממש משא"כ בברכה דלא מקרי תחילת עשיית הדבר. ונטילת ידים נמי תחילת עשיית המצוה היא דילפינן לה מדכתיב שאו ידיכם קדש וכו' ובהכי אפשר דמתרצה קושיית הרב. ומה שהקשה עוד ממ"ש הרב ב"י סי' ק"ד בשם הרבינו יונה דלא מצינו הליכה שנקראת

הפסקה בשום מקום גם זה יש לישבו דבשם הר"י הוא דקאמר לה ולא הוצרך לחלוק משום דסמך עצמו אמ"ש כאן ותדע דבשלחנו הטהור שם לא הביאו ומוכח אנפשיה דהיינו משום דלא ס"ל הכי וגם הרב גופיה מדבריו שם נראה להדיא דס"ל דהרב ב"י ז"ל לא ס"ל הכי אלא דההליכה הוי הפסק וכתב עוד שם דהריב"ש תופס כדברי הטור והרא"ש וכו' משום דס"ל דהליכה חשיבא הפסק עיי"ש.

הלכה ט

ומותר להכנס וכו'. כ"כ הנמוק"י בשם גאון וראיה מההיא דרב יהודה הוה מברך כל צפרא להתעטף בציצית משום דקסבר כל זמן שמניחה מברך עליה והא דלא הוה מברך אלא בצפרא משום דלא הוה שרי לגלימיה מיניה כולי יומא שמע מינה שמותר לעשות צרכיו בציצית דאל"כ היה צריך לסלקו כשהיה עושה צרכיו ונמצא שהיה מברך עליו כמה פעמים ביום וכ"כ מרן ז"ל וטעם הדבר מבואר מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדושה כמ"ש רבינו. וכתב הרב מגן דוד ז"ל דהיינו דוקא בטלית קטן אבל בטלית גדול שאנו מתפללים בו אין לעשות כן והביא ראיה לדבריו יעו"ש והכי מסתברא.

נפסקו לו חוטי לבן וכו'. מגילה דף כ"ו וכתב השיירי כנה"ג או"ח סימן ט"ו וזה לשונו וליתנן בטלית אחר לאו דוקא ליתנן לאחר אלא אפי' אם רוצה להשליך ציציות אלו ולעשות לטלית זה ציציות אחרות יפות מן הראשונים מותר דהוי נוי מצוה וכתיב זה אלי ואנוהו ספר הלבוש וראיתי פה אזמיר יע"א נוהגים דאם נמצא הציצית מקוטע והוא כשר כפי הדין אע"פ שרוצה להטיל בו ציציות טובים חדשים וארוכים ושלא יהא שום אחד מהם מקוטע אין עושים כן אם לא שהציציות היו פסולים לגמרי ואין להם על מה שיסמוכו עכ"ד. ואני הצעיר אומר דמנהגן של ישראל תורה היא שכך נהגו בכל המקומות ששמענו ויש להביא סמך למנהג זה מדברי השאלתות שהביא מרן ז"ל דלא שרי רבינו לזורקן לאשפה אלא דוקא בנפסקו ואפילו להשתמש בהם אוסר בשאלתות שכתב אסור לבני ישראל למעבד צרכיהון במידי דעביד למיפק ביה ידי חובת מצוה כגון חוטין הקבועים בטלית למיסר בהו מידעם וכו' דילפינן מדם דאמר קרא ושפך וכיסה במה ששפך יכסה שלא יהיו מצות בזויות עליו ע"כ הרי דכל עוד שלא נפסלו יש בהם קדושה ואסור להשתמש בהם לשום דבר ואיך יותר לפוסלם בידים ולפוסקן כל עוד שהם כשרים מעיקר הדין וכל זה הוא להליץ בעד המנהג אמנם מעיקר הדין נראה דשרי וכמ"ש הרב ז"ל ועיין להמפרשים שם.

זורקו באשפה. מעיקר הדין קאמר אמנם לכתחילה נראה דאין נכון לעשות כן וכ"כ רמ"א סימן כ"א בשם הכלבו ומהרי"ל והמחמיר ומדקדק במצות תבא עליו ברכה.

ואסור למכור וכו'. מנחות דף מ"ג וכתב הרב כנה"ג סימן כ' נראה דאפילו לתגר כותי מדלא פירש הברייתא לכותי שאינו תגר אבל הב"ח כתב דדוקא לכותי שאינו תגר אבל לתגר כותי מוכרין ע"כ ודברי רבינו שקולין ומסתברא להחמיר.

נשים ועבדים וכו'. נלמד ממ"ש לעיל הל' ז' והל' ח' דהויא מצות עשה שהזמן גרמא.

מתעטפים בלא ברכה. מדסתם ז"ל הוה משמע לכאורה דאפילו בזמן דאיכא תכלת דלפעמים יתכן כלאים בציצית דשרו אמנם מרן ז"ל לא הבין כן אלא דפשיטא דאסור וזו היא דעת הראב"ד ז"ל ודבר פשוט הוא ממה שכתבתי לעיל הל' ח' בשם מרן גופיה על דברי רבינו עיי"ש ויש ללמוד מדברי הגהות מיימוני ז"ל דמסתיין דלא עברי על בל תוסיף אבל בדאיכא צד נדנוד איסור אין להקל כלל ועיין להתוס' בר"ה דף ל"ג ע"א ודברי רש"י שם בענין בל תוסיף יש להבינם ע"פ מ"ש הוא עצמו בעירובין דף צ"ו ובהכי מתורצת קושית מוהרש"א שם עיין עליהם כי נראה לענ"ד נכון.

הלכה י

היאך חיוב וכו'. מתבאר מתוך הסוגיא שם דף מ"ב לפי המסקנא וכרב נחמן וכן פסק ז"ל.

אלא מקופלין וכו'. ובגמרא אמרינן דזקן שעשאה טלית לתכריכין פטורה וכו' וכתב הנמוק"י ז"ל ואע"פ שלובש אותה לפעמים בחייו כיון שאין עיקר עשייתן לאכסויי מחיים הוה ליה ככסות לילה שפטורה אפילו ביום והכריח מרן ז"ל שגם רבינו יסבור כן ובדבריו נפל ט"ס שכתב והאי לאיכסויי עבידא וצ"ל והאי לאו לאיכסויי עבידא.

הלכה יא

אף על פי וכו' אין ראוי לאדם חסיד וכו'. איכא למידק דבגמ' אמרינן דף מ"א מלאכא אשכחיה לרב קטינא אמר ליה סדינא בקייטא סרבלא בסיתוא ציצית מה תהא עליה אמר ליה ענשיתו אעשה אמר ליה בעידן ריתחא ענשינן ע"כ ומסתמא ודאי הייינו לכל ואין חילוק בין ת"ח לעם הארץ דבעידן ריתחא קנסי אכולהו וא"כ אמאי כתב רבינו אין ראוי לאדם חסיד וכו' דמשמע חסיד דוקא הוה ליה לומר אין ראוי לאדם סתם כיון דטעמא דמלתא לא הוי אלא משום עידן ריתחא ואף דמדברי התוספות שם משמע דלאו עשה גמור הוא מ"מ יהיה מה שיהיה יד כל האדם שוה בו בהך עונשא וי"ל עם מ"ש בגמרא וכמו שכתב הגהות מיימוני וז"ל וההיא עובדא דמלאכא וכו' משמע שבית דין של מעלה מענישים וכו' פי' ר"י דהיינו דוקא בימיהם שהיו רגילים במלבושים ד' כנפות אף בלא מצוה ולפיכך היו ראוים ליענש אבל אין אנו רגילים בכך אלא אם כן ילבש אדם למצוה ע"כ ומכאן יש ללמוד נמי דכיון שאנו רגילים בטלית של מצוה ולפחות בשעת

תפילה לא שייך תו שום עונש ושפיר כתב רבינו דלענין טלית קטן אין ראוי לאדם חסיד וכו' ולענין חסידות הוא דקאמר ודו"ק.

הלכה יב

לעולם יהיה אדם זהיר וכו'. ראוים הדברים למי שאמרן וסיים הרב בית יוסף ז"ל והזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני שכינה.